

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора економічних наук, професора,
професора кафедри економіки**

**Херсонського навчально-наукового інституту Національного
університету кораблебудування імені адмірала Макарова**

Надточій Ірини Ігорівни

на дисертаційну роботу Ващилєнка Артема Миколайовича

**«Організаційно-управлінські механізми інноваційного
відновлення регіональних бізнес-процесів в умовах глобальних
викликів та загроз», подану на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та
адміністрування».**

Актуальність теми дослідження

Сучасний розвиток економіки України відбувається в умовах безпрецедентних викликів, пов'язаних із наслідками повномасштабної військової агресії, поглибленням глобальних економічних дисбалансів, трансформацією міжнародного бізнес-середовища та активним поширенням цифрових технологій. Такі процеси суттєво впливають на функціонування регіональних економічних систем, змінюють традиційні підходи до організації бізнес-процесів та актуалізують необхідність формування нових механізмів управління, здатних забезпечити швидке відновлення економічної активності, підвищення конкурентоспроможності територій і стійкість розвитку в умовах постійних зовнішніх та внутрішніх загроз.

Особливої актуальності набуває проблема інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів, оскільки саме регіональний рівень сьогодні виступає основою економічної стійкості держави, формування інвестиційної привабливості територій, розвитку підприємництва та забезпечення зайнятості населення. Ефективність післявоєнної відбудови значною мірою визначатиметься здатністю органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу й наукової спільноти сформувати

сучасну систему управління, яка ґрунтуватиметься на інноваціях, цифровізації, партнерській взаємодії та адаптивності до швидких змін зовнішнього середовища.

Водночас сучасна економічна практика засвідчує, що існуючі організаційно-управлінські підходи не повною мірою відповідають новим умовам функціонування регіональних економічних систем. Зростає потреба у науковому обґрунтуванні механізмів, які поєднували б стратегічне управління розвитком територій, цифрові інструменти підтримки бізнесу, інституційне забезпечення інноваційної діяльності, використання кращого міжнародного досвіду та сучасних методів оцінювання результативності процесів відновлення. Саме комплексне вирішення зазначених питань створює підґрунтя для формування ефективної державної та регіональної політики економічного розвитку.

У цьому контексті дисертаційна робота Ващиленка Артема Миколайовича є своєчасною та науково обґрунтованою. Її актуальність визначається не лише постановкою важливої наукової проблеми, а й прагненням автора запропонувати комплексні організаційно-управлінські рішення, спрямовані на формування механізму інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів, розроблення методичних підходів до оцінювання рівня їх відновлення, адаптацію європейського досвіду та визначення стратегічних векторів розвитку регіонів в умовах глобальних викликів і загроз. Саме це зумовлює вагоме теоретичне та практичне значення представленого дослідження.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність, новизна та практичне значення

Опрацювання дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Ващиленка А.М. свідчить про цілісність проведеного дослідження, логічну побудову його структури та взаємозв'язок усіх складових роботи. Коректно

визначені мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження дозволили автору послідовно розкрити проблематику інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів та сформувати науково обґрунтовані висновки.

Переконливість отриманих результатів підтверджується їх апробацією на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, достатньою кількістю публікацій у фахових наукових виданнях України та міжнародних виданнях, а також відповідністю змісту опублікованих праць основним положенням дисертаційного дослідження.

У процесі виконання дисертаційного дослідження автором опрацьовано широкий спектр наукових джерел, присвячених проблемам регіонального розвитку, інноваційної діяльності, цифрової трансформації та управління бізнес-процесами. Це дало можливість здійснити критичний аналіз існуючих наукових підходів, виявити недостатньо досліджені аспекти зазначеної проблематики та запропонувати власне бачення напрямів її вирішення.

Теоретичну й інформаційну основу роботи становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні статистичні матеріали, аналітичні звіти міжнародних організацій, результати досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали наукових конференцій, інформаційні ресурси відкритого доступу, а також власні аналітичні розрахунки автора. Використання різнопланових джерел інформації та сучасного методичного інструментарію забезпечило належний рівень достовірності отриманих результатів.

Застосування системного, процесного, порівняльного, економіко-статистичного, графічного, аналітичного та інших методів дослідження дозволило комплексно розкрити особливості формування організаційно-управлінських механізмів інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів та сформувати практично орієнтовані рекомендації.

До найбільш вагомих результатів дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, доцільно віднести:

- розроблення комплексного організаційно-управлінського механізму інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів, основу якого становить інтеграція цифрових технологій, інституційної підтримки, нормативного регулювання та сучасних інструментів стратегічного управління;

- формування методичного підходу до комплексного оцінювання рівня відновлення регіональних бізнес-процесів із використанням інтегрального індикатора, який забезпечує можливість порівняльного аналізу розвитку регіонів та прогнозування подальших тенденцій їх трансформації;

- удосконалення підходів до стратегічного управління розвитком територіальних громад шляхом інтеграції цифрової трансформації, інноваційної діяльності та безпекових чинників у процес прийняття управлінських рішень;

- обґрунтування можливостей адаптації міжнародного досвіду післявоєнного економічного відновлення до сучасних умов функціонування українських регіонів із урахуванням особливостей їх соціально-економічного розвитку;

- розроблення моделі організаційних передумов інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів, яка забезпечує координацію взаємодії органів влади, бізнесу, наукової спільноти та інших учасників регіонального розвитку;

- визначення перспективних напрямів удосконалення регіональної політики, спрямованих на активізацію інноваційної діяльності, розвиток цифрової економіки та підвищення конкурентоспроможності регіонів.

Практична цінність дисертаційного дослідження полягає у можливості використання його результатів під час розроблення програм

регіонального розвитку, стратегій післявоєнної відбудови, удосконалення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а також у роботі підприємств, установ та організацій, діяльність яких пов'язана з управлінням регіональними бізнес-процесами. Окремі положення дослідження можуть бути використані й у навчальному процесі закладів вищої освіти під час викладання дисциплін управлінського та економічного спрямування.

Таким чином, результати дисертаційної роботи Ващиленка Артема Миколайовича характеризуються належним рівнем наукової обґрунтованості, достовірності та практичної значущості, а сформульовані висновки й рекомендації є логічними, взаємопов'язаними та можуть бути використані як у науковій діяльності, так і в практиці управління регіональним розвитком.

Оцінка структури та обсягу дисертації

Дисертаційна робота Ващиленка Артема Миколайовича складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 109 найменувань, та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 208 сторінок. Робота містить 48 таблиць та 26 рисунків. Структура дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та забезпечує послідовне розкриття теми дослідження.

У першому розділі автором досліджено теоретичні та методичні засади формування організаційно-управлінських механізмів інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів. Розглянуто сучасні підходи до визначення сутності досліджуваної проблематики, проаналізовано наукові підходи до формування організаційно-управлінських механізмів, досліджено особливості цифрової трансформації та визначено вплив

глобальних викликів і загроз на функціонування регіональних економічних систем.

У другому розділі проведено аналіз сучасного стану регіональних бізнес-процесів та досліджено передумови їх інноваційного відновлення. Автором здійснено оцінювання соціально-економічного розвитку регіонів України, проаналізовано рівень цифровізації економіки, обґрунтовано методичний підхід до визначення інтегрального показника рівня відновлення регіональних бізнес-процесів та досліджено особливості розвитку Миколаївської області в сучасних умовах.

У третьому розділі запропоновано практичні підходи до вдосконалення організаційно-управлінських механізмів інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів. Обґрунтовано модель організаційно-управлінських передумов їх відновлення, узагальнено міжнародний досвід післявоєнного розвитку регіонів, визначено стратегічні напрями розвитку територіальних громад та запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності управління процесами регіонального розвитку.

Структура дисертаційної роботи забезпечує послідовне розкриття поставленої мети та визначених завдань дослідження. Зміст кожного розділу логічно пов'язаний із загальною концепцією роботи, а наведені результати дослідження у своїй сукупності дозволяють сформулювати цілісне уявлення про вирішення поставленого наукового завдання.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Аналіз наведеного у дисертації переліку наукових праць дає підстави стверджувати, що основні положення, результати, висновки та рекомендації, сформульовані автором, повною мірою знайшли відображення в опублікованих працях. Представлені публікації

відображають зміст проведеного дослідження, його наукову новизну та практичну спрямованість, а їх тематика повністю відповідає предмету дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано у 12 наукових працях загальним обсягом 4,59 авторських аркушів, із яких особистий внесок автора становить 2,56 авторських аркушів. Серед них 6 статей опубліковано у фахових наукових виданнях України, у тому числі одну статтю - у виданні, що індексується в наукометричній базі Web of Science, та 6 публікацій представлено у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, що забезпечило належну апробацію результатів проведеного дослідження.

Представлені наукові праці охоплюють основні результати дисертаційного дослідження, висвітлюють питання формування організаційно-управлінських механізмів інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів, цифрової трансформації регіонального розвитку, удосконалення методичних підходів до оцінювання процесів відновлення, а також практичні аспекти впровадження запропонованих автором управлінських рішень. Це свідчить про достатній рівень апробації отриманих результатів та повноту їх висвітлення у відкритому науковому просторі.

Таким чином, зміст опублікованих наукових праць повністю відображає основні положення дисертації, а обсяг і рівень апробації результатів дослідження відповідають вимогам, встановленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Ващиленка Артема Миколайовича, її наукову новизну та практичне значення, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження й побажання, які мають дискусійний

характер і не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

1. Автором запропоновано інтегральний показник рівня відновлення регіональних бізнес-процесів (Rbp) та здійснено класифікацію регіонів залежно від рівня їх відновлення (стор. 93–96). Запропонований методичний підхід заслуговує на позитивну оцінку, однак, на нашу думку, доцільно було б більш детально обґрунтувати вибір вагових коефіцієнтів окремих показників та визначити вплив їх зміни на кінцеві результати оцінювання. Це сприяло б підвищенню практичної універсальності запропонованої методики.

2. У дисертації досліджено міжнародний досвід інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів та обґрунтовано можливість використання моделей Естонії, Німеччини, Ізраїлю та Південної Кореї (стор. 145–152). Разом із тим механізми адаптації зазначених моделей до специфіки українських регіонів, які суттєво відрізняються рівнем соціально-економічного розвитку, ресурсним забезпеченням і безпековими умовами, висвітлено недостатньо повно. На нашу думку, цей аспект потребував би більш детального опрацювання.

3. Заслуговує на позитивну оцінку запропонований автором організаційно-управлінський механізм інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів (стор. 160–166). Разом із тим доцільно було б більш чітко визначити розподіл функцій між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, бізнесом та науковими установами, а також конкретизувати механізми координації їх взаємодії під час реалізації запропонованих управлінських рішень.

4. Аналізуючи результати SWOT-аналізу передумов інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів Миколаївської області

(стор. 171–175), автор достатньо повно визначає сильні та слабкі сторони, можливості й загрози розвитку. Водночас результати проведеного аналізу, на нашу думку, набули б більшої практичної цінності за умови ранжування визначених факторів за ступенем їх впливу та пріоритетністю реалізації відповідних управлінських заходів.

5. Практичний інтерес становить запропонована автором модель Стратегії сталого розвитку Миколаївської міської територіальної громади (стор. 180–186). Водночас доцільно було б доповнити її системою кількісних індикаторів оцінювання результативності реалізації запропонованих заходів, а також визначити часові межі досягнення стратегічних цілей і здійснення їх моніторингу.

Наведені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Вони не впливають на наукову новизну, теоретичну цінність та практичне значення одержаних результатів, а можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Ващиленка Артема Миколайовича на тему «Організаційно-управлінські механізми інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів в умовах глобальних викликів та загроз» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне і практичне значення для розвитку науки управління та адміністрування. Дисертація виконана на належному науковому рівні, характеризується логічною побудовою, внутрішньою цілісністю, обґрунтованістю наукових положень, достовірністю отриманих результатів та їх практичною спрямованістю.

За актуальністю обраної теми, рівнем наукової новизни, ступенем обґрунтованості сформульованих наукових положень, висновків і рекомендацій, їх теоретичним та практичним значенням дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а також Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами).

Вважаю, що Ващиленко Артем Миколайович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки
Херсонського навчально-наукового інституту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

Ірина НАДТОЧІЙ

Згідно засвідчую

Васильєв секретар

С.А. Гук